

Qatar Islamic Bank	Катар	47,893	32,708	32,453
Alinma Bank	Сауд Арабиясы	41,817	29,640	31,842
Abu Dhabi Islamic Bank	БАӘ	34,799	22,709	27,573
Masraf Al Rayan	Катар	33,269	23,619	18,931
CIMB Islamic Bank	Малайзия	28,935	21,130	24,648
Al Baraka Banking Group	Бахрейн	28,163	13,456	22,187
Ескерту – THE ASIAN BANKER ресми сайтынан алынған мәліметтерге сүйене отырып автормен құралған [4]				

Кестеден көріп отырғанымыздай, Сауд Арабиясында орналасқан Al Rajhi Bank жалпы активтері 22%-ға өсіп, 2022 жылы 125 миллиард долларға жеткен әлемдегі ең ірі ислам банктері тізімінде көш бастады. 2022 жылы ол 2,8 миллиард доллар таза пайда әкелді, бұл 100 ислам банкінің жалпы таза кірісінің 26 пайызын құрады.

Исламдық қаржы секторы – дүние жүзіндегі мұсылмандарға қызмет көрсететін жаһандық қаржы индустриясының ерекше саласы. Дүние жүзіндегі барлық исламдық қаржы активтерінің жалпы құны 2,5 триллион АҚШ долларынан асады. Негізгі қағидалар ислам құқығына негізделген. Қазақстан Республикасының жалпы халқының 70-дан астамы мұсылмандар. Сондықтан Қазақстанда да ислам банктері оң перспективаға ие бола алады және бизнесті әртараптандыру арқылы бәсекеге қабілетті бола алады.

Қорытындылай келе, исламдық қаржы жүйесі экономикалық күйзелістер мен дағдарыстар кезінде тұрақтылық үшін белгілі бір артықшылықтарға ие деп айтуға болады. Сонымен қатар, ислам банктері қызметтердің кең спектрін жүзеге асыру үшін көптеген құралдарды ұсынады, бұл оларды әлемдік банк жүйесінде бәсекеге қабілетті етеді. Исламдық қаржы жүйесінің барлық құралдарының жиынтығы қаржы жүйесінде де, қоғамда да дағдарыстық құбылыстардың пайда болуына жол бермейді.

Әдебиеттер

- Беккин Р.И., Вахитов Р.Р., Гафурова Г.Т. и др. Исламские финансово-кредитные институты в экономике зарубежных стран // под ред. В.Г. Тимирясова. 2017. 57–63 б
- Ермакова Е.П. Исламский банкинг в Малайзии // «Экономика и бизнес» — 2018, 182–191 б.
- Михеева И.Е. Правовые особенности финансирования по договору мурабаха в соответствии с исламским правом // «Экономика и бизнес» — 2015, С. 65–71.
- THE ASIAN BANKER/ Электрондық ресурс/
<https://www.theasianbanker.com/ab500/rankings/largest-islamic-banks>
- Шибанова-Роевко Е.А., Саидов А.А. Современная исламская банковская система / /РАЕ, 2014

Жаукарбекова А.А., Мадикан З.А., 3 курс (Қарағанды Бөкетов Университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор Курманалина А.К.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАЗІРГІ БАНК ЖҮЙЕСІНДЕГІ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГТІҢ РӨЛІ

Банк саласында клиенттер үшін қызметтерді жақсартуға және бизнес-процестерді оңтайландыруға бағытталған тұрақты инновациялар орын алуда. Соңғы инновациялардың кейбірі аналитика мен процестерді автоматтандыруды жақсарту үшін жасанды интеллект технологияларын енгізуді, жетілдірілген функционалдығы бар мобильді қосымшаларды әзірлеуді, қаржылық операциялардың қауіпсіздігі мен тиімділігін жақсарту үшін блокчейн технологиясын енгізуді және нақты тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жекелендірілген цифрлық қызметтерді әзірлеуді қамтиды.

Қазіргі уақытта технология өмірдің әртүрлі салаларында, соның ішінде банк жүйесінде шешуші рөл атқарады. Интернет-банкинг әлемнің көптеген елдерінде, соның ішінде Қазақстанда клиенттерге көрсетілетін банктік қызметтердің ажырамас бөлігіне айналды. Қазақстанның қазіргі заманғы банк жүйесіндегі интернет-банкингтің рөлі орасан зор және клиенттерге транзакциялардың ыңғайлылығын, қолжетімділігін және қауіпсіздігін қамтамасыз ете отырып, өсуде.

Интернет-банкинг – бұл банк клиенттеріне компьютер арқылы, оның ішінде смартфондар мен планшеттер сияқты мобильді құрылғылар арқылы қаржылық операцияларды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін технология. Бұл технология пайдаланушыларға банк шотындағы қалдықтарын тексеруге, аударымдар жасауға, шоттарды төлеуге, шот бойынша үзінді көшірмелерді көруге, карталарды блоктауға және т.б. мүмкіндік береді. Мұның барлығын арнайы веб-сайт немесе банктің арнайы мобильді қосымшасы арқылы жасауға болады, оны мобильді құрылғыға жүктеп алып, орнатуға болады.

Интернет-банкинг те, мобильді банкинг те ыңғайлылығы мен қол жетімділігіне байланысты барған сайын танымал бола түсуде. Бұл банк клиенттеріне қаржылық операцияларды аяқтау және өз қаржысын кез келген уақытта, кез келген жерде басқаруға қажетті уақыт пен күш-жігерді қысқартуға мүмкіндік береді [1].

Осы ретте интернет-банкингтің бірқатар артықшылықтарын атап кетуге болады:

1. Ыңғайлылық пен қолжетімділік: Интернет-банкинг банк клиенттеріне үйден немесе кеңседен шықпай-ақ, кең ауқымды қаржылық операцияларды жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Ол шоттағы теңгерімді тексеруге, төлемдерді, аударымдарды жасауға, тауарлар мен қызметтерді онлайн сатып алуға мүмкіндік береді. Бұл уақытты айтарлықтай үнемдейді және клиенттер үшін, әсіресе өмірдің заманауи қарқынында ыңғайлы.

2. Қауіпсіздік: Интернет-банкинг қауіпсіздігі банктер мен клиенттер үшін басымдық болып табылады. Қазақстанда онлайн-банкингті пайдалану кезінде клиенттердің жеке ақпараты мен қаржылық деректерін қорғауды қамтамасыз ету шаралары қабылдануда. Бұған екі факторлы аутентификация, деректерді шифрлау және күдікті әрекетті бақылау кіреді.

3. Банк жүйесінің дамуы: Интернет-банкинг Қазақстанның банк жүйесінің дамуына, халық пен кәсіпкерлер үшін қаржылық қызметтердің қолжетімділігін арттыруға ықпал етеді. Банктер инновациялық онлайн қызметтерді ұсына отырып, клиенттер базасын кеңейтіп, қызмет көрсету сапасын жақсарта алады.

Сонымен қатар, артықшылықтарымен қоса, кемшіліктерін де атап көрсету жөн:

1. Шектеулер: Несиелер мен депозиттерді өңдеу сияқты кейбір операциялар банктің мобильді қосымшасы арқылы қолжетімді болмауы мүмкін. Яғни банктің мобильді қосымшасы арқылы қолжетімді мүмкіндіктер банкте жеке қол жетімділікпен салыстырғанда шектеулі болуы мүмкін.

2. Қауіпсіздік: Мобильді банкинг қолданбаларының көпшілігі қауіпсіздіктің жоғары деңгейін қамтамасыз еткенімен, бұзу, жеке басын ұрлау және фишинг қаупі бар.

3. Техникалық ақаулар: Егер банктің мобильді қосымшасы дұрыс жұмыс істемесе немесе Интернетке қосылуда ақаулар болса, транзакцияларды орындауда кідірістер немесе қателер орын алуы мүмкін.

Соңғы уақытта интернет-банкингтің банк жүйесіндегі рөлін көп ғылыми жұмыстарда қарастырады. Бұл саладағы зерттеушілердің көптеген ғылыми еңбектерінде, сондай-ақ түрлі мемлекеттік бағдарламаларда талқыланған банктік қызметтерді цифрландыру да маңызды рөл атқарады. Мысалы, «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде банктер басқа қаржы ұйымдарымен қатар клиенттерді қашықтықтан сәйкестендіру тетігін енгізу, ұялы телефон нөмірі бойынша жедел төлемдер жүйесін дамыту, мемлекеттік органдармен электрондық өзара іс-қимыл жасау, онлайн-сақтандыру, өзара іс-қимылдың ашық бағдарламалық интерфейстерінің көмегімен инновацияларға көшу бойынша белсенді қатысушылар болып табылады [2].

Интернет-банкинг Қазақстанның заманауи банк жүйесінде клиенттер үшін қаржылық операциялардың ыңғайлылығын, қолжетімділігін және қауіпсіздігін қамтамасыз ететін басты

рөл атқарады. Оны дамыту және жетілдіру банктердің қызмет көрсету сапасын арттыру және цифрлық экономикада клиенттердің қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатындағы басымдылығы болып қала береді.

Әдебиеттер

1. Электронды ресурс: <https://siteonline.kz/plyusy-i-minusy-internet-bankinga/>
2. Кодашева Г.С., Шайханова Г.С., Развитие диджитализации банковского обслуживания в Казахстане. <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-didzhitalizatsii-bankovskogo-obsluzhivaniya-v-kazahstane/viewer>

Жукенова А.А., Жандалдаева Н.Д., Игембаева А.Е., 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші - э.ғ.м., аға оқытушы Топшахова Г.Р.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МҮЛІК САЛЫҒЫНЫҢ ҚЫЗМЕТ ЕТУ МЕХАНИЗМІ ЖӘНЕ ОНЫ ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ

Мүлік салығы - бұл адамдар немесе компаниялар мемлекет билігіне мүліктің белгілі бір түріне иелік ету үшін төлеуі керек төлем. Бұл жер, ғимарат, көлік немесе басқа құндылықтар болуы мүмкін. Мүлік салығы мемлекетке қоғамдық қажеттіліктерге ақша жинауға және мемлекеттік аппараттың жұмысын қолдауға көмектеседі. Мүлік салығының мөлшері оның құнына және заңнамада белгіленген басқа факторларға байланысты. Мүлік салығы әр елде әр түрлі болатындығын және әр жағдайда өзіндік ерекшеліктері мен ережелері болуы мүмкін екенін есте ұстаған жөн. Бұл салық муниципалды, аймақтық немесе ұлттық деңгейде салынуы мүмкін және оны көбінесе үкімет бюджет кірісін қамтамасыз ету және әртүрлі мемлекеттік бағдарламалар мен инфрақұрылымдық жобаларды қаржыландыру үшін пайдаланады.

Мүлік салығының тарихы көне замандардан бастау алады, дегенмен оның қазіргі түрі мен әртүрлі елдерде қолданылуы әртүрлі шығу тегі мен дамуы болуы мүмкін. Мүлік салығының қазіргі түрлері 19 ғасырда өнеркәсіптік қоғамның өсуімен және жылжымайтын мүлікке және басқа да мүліктерге меншіктің қазіргі заманғы жүйесінің қалыптасуымен дами бастады.

Мүлік салығы тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстанның салық салу жүйесіне енді. 1990 жылдардың басында жылжымайтын мүлікке және басқа да мүлікке салықты енгізуге негіз болған кадастрлық есептерді жүргізу және мүлікті бағалау тәртібін белгілейтін заңдар қабылданды. Қазіргі уақытта Қазақстанда мүлік салығы жергілікті деңгейде алынады және жергілікті бюджеттердің кіріс көздерінің бірі болып табылады.

Салық салу объектісі бар жеке тұлғалар жеке тұлғалардың мүлік салығын төлеушілер болып табылады [3].

Жеке тұлғалардың мүлкіне салық салу объектісі Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан[1]: 1. оларға меншік құқығымен тиесілі тұрғын үйлер, ғимараттар, саяжайлар, гараждар, автотұрақтар және басқа да ғимараттар, құрылыстар, үй-жайлар; 2. жеке тұлғалардың меншік құқығындағы жер учаскелері. Мүлік салығының ставкалары: Заңды тұлғалар мүлік салығын салық базасына 1,5 пайыз мөлшерлемесі бойынша есептейді.

Мүлік салығын салық базасына 0,5 пайыз мөлшерлемесі бойынша келесі төлеушілер есептейді:

- 1) жеке кәсіпкерлер;
- 2) оңайлатылған декларация негізінде арнайы салық режимін қолданатын заңды тұлғалар.
- 3) әлеуметтік кәсіпкерлік субъектілері.

Төменде көрсетілген заңды тұлғалар мүлік салығын салық базасына 0,1 пайыз мөлшерлемесі бойынша есептейді:

діни бірлестіктер мен коммерциялық емес ұйымдарды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдар: дербес білім беру ұйымдары және әлеуметтік салада қызметін жүзеге асыратын ұйымдар;